

APAC-körlet a Váci Fegyház és Börtönben

Bevezetés

Meggyőződésem, hogy a XX. század vége és a XXI. század eleje büntetés-végrehajtását néhány évtized múlva olyan kritikai szemmel nézik és értékelik majd a jövőbeli szakemberek, mint mi most a középkori tömlöcöket, várbörtönöket és az azokhoz kapcsolódó ítélet-végrehajtást. Ezért is helyeselhető, ha különböző szakmai műhelyekben egyenként és közösen is keressük az új utakat, a humánus megoldásokat és a helyreállító igazságszolgáltatás megvalósítható elemeit. Amennyiben a jelen kor még nem is ért meg minket, esetleg egy-egy területen tévedünk is, ez a munka nem felesleges.

Galsai Kovách Ernő honvéd őrnagy, elítélt szabadságharcos, intézetparancsnok a Váci Fegyház és Börtönben 1880 körül megtiltotta az akkoriban teljesen természetes botozást és vasra verést. A későbbi parancsnokok egy része újra alkalmazta ezeket. Galsai Kovách Ernő büntetés-végrehajtási elvei a jelenből nézve már előremutató módon értelmezhetők, bár kortársai úgy látták, hogy a „fegyenczek” megrendszabályozásának két legfontosabb elemét mellőzni a börtönökben mérész és esztelen vállalkozás. Manapság a testi fenytésről szó sem eshet a büntetések rendszerében.

A Váci Fegyház és Börtön APAC-körletét bemutató rövid ismertetőmet úgy próbáltam meg összeállítani, hogy az érthető legyen azok számára is, akik a keresztény szóhasználatban kevésbé jártasak, ugyanakkor a cikk maradéktalanul közvetítse az a szellemiséget, amit az APAC-módszer keresztény rendszere megkövetel. Az APAC lényegének bibliai versekkel való alátámasztásától nem tudok eltekinteni, mert a módszert csak így lehet teljesen megérteni.

Mi az APAC?

Az APAC röviden megfogalmazva: keresztény közösség a büntetés-végrehajtási rendszerben.¹ Lényege, hogy a börtönben a Krisztushoz megtért fogvatartottak egymás hitében erősödve, tanúságtétellel hívják családjukat és egymást az új ember életére². Mit jelent a „Krisztushoz megtérés”? Egyszerűen annyit, hogy bűnös emberként – jelen esetben elítéltként – csatlakozom a büntelenhez, követem példáját, és tartózkodom az újabb bűn (bűncselekmény) elkövetésétől.

1 Az APAC betűszó az Association for the Protection and Assistance of the Condemned – magyarul: Szövetség az Elítéltek Védelmére és Támogatására – rövidítése.

2 „Új szívet adok nektek és új lelket oltok belétek, kivészem testetekből a kőszívet, és hússzívet adok nektek. Az én lelkemet oltom belétek, és gondoskodom róla, hogy parancsaim szerint éljete, és szemetek előtt tartsátok törvényeimet, és hozzájuk igazodjatok.” (Ezékiel 36, 26-27)

Ebben a csatlakozásban nemcsak a törvény által szankcióval fenyegetett bűncselekményekről van szó, hanem minden olyan bűnről is, ami a Büntető Törvénykönyvben ugyan nincs benne, de a Szentírás mint bűnt határozza meg, lényegesen szigorúbban, mint amit az európai ember általánosan az erkölcsi szabályokon ért. Ilyen bűn például a bálványimádás, a földi dolgokhoz való rendetlen ragaszkodás, a szexuális kicsapongás, de ilyen lehet a pletykálkodás, az irigység, mások átkozása, de megszólása is. A tanúságtétel pedig nem más, mint az a tevékenység, ahogyan az ember a környezetében megéli a Krisztushoz való megtérést. A bizonyágtétel ennek a szóbeli megvallása mások előtt.

Előzmények

Az első APAC-börtön Brazíliában jött létre az ottani Cursillo mozgalom³ működésének eredményeként. A kezdeményezés lényege, hogy a segítő, támogató környezettel olyan büntetés-végrehajtási egységet hoz létre, amely pozitív életdöntésre segíti az elítélteket, akik a régi életüket elhagyják, és újat kezdenek Krisztusban. Első lépésként elhagyják a büntetés-végrehajtásban alkalmazott zsargont: többé nem „rabok” lesznek, hanem „recuperandusok”, azaz „gyógyulók”⁴. A börtönzsargont a hit nyelve váltja fel.⁵

A gyógyító program pszichológiai alkalmazásának kidolgozását Brazíliában dr. Hugo Veronese⁶ professzor végezte el. A tanulás tervező és irányítási folyamatába elítélteket, önkénteseket, családokat vont be. A brazil börtönök őreit, tisztviselőit, akik egyébként a rendőrség kötelékébe tartoznak, kihagyta mind ebből, hiszen az APAC-rendszer ideológiája eltér minden eddig alkalmazott büntetés-végrehajtási módszertől. A program szakít a „bevált” rezsimszisztemekkel, valamint a hagyományos szabadságvesztésben gondolkodó szakemberek gondolkodásmódjával. Megjegyzem, hazánkban is az lenne az ideális, ha az APAC-intézményrendszer függetlenül működhetne a büntetés-végrehajtástól. Erre a büntető jogszabályok kiegészítése útján nyílhatna lehetőség. Reális esély minderre jelenleg nincs, hiszen Magyarországon alapvetően az ún. retributív, megtorlásra épülő végrehajtási forma érvényesül.

Amennyiben valamelyik gazdag nyugat-európai országban indult volna el az APAC- kezdeményezés, nyugodtan elutasíthatnánk a szokásos háromszavas kifogással: „Nincs pénzünk erre”. Viszont az APAC Brazíliában született, ahol a jobb körülmények között élő APAC-osok is rosszabb viszonyok között van-

3 Cursillo: Istenről szóló rövid tanfolyam, valamint az a mozgalom, ami ezt a tanfolyamot szervezi. Három nap alatt olyan élményt nyújt a résztvevőnek, amely segítségével megérthető az Istenben való hit lényege.

4 Jézus mondta: „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek. Nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket.” (Márk evangéliuma 2.17)

5 Az írás további részében az APAC-fogvatartottakat én is már csak APAC-testvérként vagy Testvérként fogom említeni, a „testvériség” szót pedig akkor használom, amikor az APAC-körlet összes fogvatartottjára gondolok.

6 Roszík Gábor: A szeretet nem luxus. A brazíliai APAC-börtön. Börtönügyi Szemle, 1998. 1. 70-71. o.

nak, jelenleg is, mint a magyarországi elítéltek. Ennek bizonyítéka az APAC-ról szóló film (40-50 fős, többemeletes ágyakkal rendelkező hálótermek, rongyos elválasztó függönyök, udvar nélküli épületek, szűk, az igényesség minimális fokát is nélkülöző közösségi helyiségek). Az APAC nem a nálunk megszokott és különböző néven működtetett „nyalóka körlet”⁷ szeretne lenni, hanem valóban az a hely, ahonnan a szabadulást követően nincs visszatérés a bűn miatt. Nem lehet kifogásunk tehát sem a pénztelenség, sem a körülmények, de még a jogszabályi környezet sem. Az APAC működtethető, alkalmazható, csupán tenni akarásra, jobbítani vágyásra van szükség.

Alapfilozófia

A bűn: bűn, a bűnös ember: ember. A bűnös ember nem egyenlő a bűnével. „»Öld« meg a bűnt, hogy megmentsd az embert.”⁸ A brazil APAC tagjai úgy gondolják, hogy a bűnről, az emberről és Istenről kialakított torz kép azoknak a helyzeteknek az előidézője, hogy emberek bűnt követnek el mások ellen. Amennyiben a torz kép megváltozik, a bűn eltűnik. A képet meg kell kitisztítani, ezzel a bűn „megöletik”. A család a bűn születésének helye lehet, de a gyógyulás forrása is innen származhat. A változás nem lehetetlen, Isten kegyelme, Isten szeretete⁹ mindent a legjobb irányba képes formálni. A fegyelmezés szeretettel történhet, mert a szeretet nem érzelem, hanem gondolkodás, döntés, akarat és tett. Mindez idővel, szorgalommal, türelemmel és a mások iránti jóindulattal érhető csak el.

Az APAC alapfilozófiája – mind célkitűzéseiben, mind megfogalmazásában – tehát teljesen keresztény. Egyszerű módon összefoglalva mindez azt jelenti, hogy az APAC-testvér Isten valódi természetét megismerve, annak példáját elfogadva, a környezetével együttműködve – lásd: család – halad a mennyország, azaz az üdvösség felé.

A nem keresztény, illetve nem hívő környezetnek ebből annyit érdemes megértenie és elfogadnia, hogy a számukra felfoghatatlan, mesészerű lényben (Istenben) való bizalom miatt az is képes bűncselekmény nélkül leélni az életét, aki abban a hitben¹⁰ él, hogy jutalmát a halálát követően kapja meg. Bizonyára nem könnyű ez a megértés és elfogadás, de ha ezt meg lehet tenni a buddhista vagy más keleti tanokat illetően (reinkarnáció), semmi akadályja nem lehet ebben az összefüggésben sem.

7 A börtönszleng azokat a körleteket, körletrészeket nevezi így, ahol több kedvezmény jár a raboknak, mint a normál körleteken (átmeneti csoport, enyhébb végrehajtás szabályai alá eső csoport, drogmentes körlet). Lásd Menczer Péter – Draxler Ferenc: Váci Fegyház és Börtön. CD-kiadvány, illetve az intézet honlapjának – <http://invitelweb.hu/bvvac/index.html> – Börtönzsargon c. fejezete.

8 Roszík i. m.: 71. o.

9 „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen. Nem azért küldte el Isten a Fiát a világba, hogy elítélje a világot, hanem, hogy üdvösséget szerezzen a világnak. (János evangéliuma: 3.16–17)

10 „A hit a reményeink szilárd alapja, a nem látott dolgok bizonyítéka.” (A zsidókhöz írt levél 11.1)

Az APAC Vácott

Az APAC-körlet kezdeményezője, mindennek a motorja a Magyar Testvéri Börtöntársaság volt, amelynek a vezetője Roszík Gábor evangélikus lelkész.¹¹ Ehhez alapra volt szükség, az intézet Bibliakörére, amelynek megalapítója Csuka Tamásné református börtönlelkész. A körlet kialakítása Vatai Gyula bv. ezredes, intézetparancsnok irányítása alatt kezdődött meg 2008-ban. Jómagam – mint hívő katolikus – „ventillációs munkatársként” vettem részt az APAC-körlet munkájában, olyanformán, hogy nem volt semmilyen hatásom a fogvatartotti ügyek (fegyelmi, jutalmazás stb.) alakulására, még véleményalkotó módon sem. Az APAC Vácott ökumenikus kezdeményezésként indult el.

A forma és a rendszerbe illesztés

Az APAC-körlet ismeretlen fogalom volt a hazai büntetés-végrehajtás rendszerében. A forma kialakításának ötletét a speciális csoportok rendszere nyújtotta. A büntetés-végrehajtásnak van lehetősége arra, hogy különböző fontos célok érdekében, illetve bevezetendő új módszerek alkalmazásához olyan fogvatartotti csoportokat hozzon létre, ahol mindezek a célok és módszerek hatékonyan felhasználhatók a büntetés-végrehajtás alapvető feladatainak megvalósítására. Ilyen

¹¹ A Magyar Testvéri Börtöntársaság napjainkban is sok segítséget nyújt a körlet működtetéséhez.

módon hozták létre korábban a gyógyító-nevelő csoportokat az alkoholproblémákkal küzdő, illetve a személyiségzavaros elítéltek kezelésére. Így jött létre az átmeneti csoport a hosszú ítéletet töltő elítéltek szabadulására való felkészítése érdekében. Speciális csoport a dropprevenciók körlet is, ahol azok a fogvatartottak nyerhetnek elhelyezést, akiknek problémájuk van a szerekkel, de szeretnének „tiszták” maradni.

A forma tehát adott volt, speciális csoport létrehozásával biztosíthatóvá vált az APAC azon alapelve, hogy a tagjai közösségekben élhessék meg a régi életüktől való teljes elszakadást (a büntől) és az új felépítést (a krisztusit), azaz az újjászületést¹².

A Váci Fegyház és Börtön rendszerébe az APAC-körlet 2009. augusztus 17-én került be a Házirend kiegészítése révén.¹³ A kiegészítés szövege a következő volt:

„APAC-KÖRLET

Az APAC-körlet, az APAC-testvériség elsősorban lelki közösség, mely a Váci Fegyház és Börtön már meglévő »elengedett kéz« rendszerébe külön fizikai elhelyezéssel illeszkedik be.

Az intézet az APAC-körlet működtetését – a börtönben Istenhez megtért fogvatartottak kezdeményezésére – a számára meghatározott büntetés-végrehajtási szabályok között, a differenciált elhelyezés, a normalizáció és az egyéniesítés elvének teljesebb érvényesülése érdekében, valamint a közösségépítés, kiemelten a család közösségének kialakítására végzi.

Az itt elhelyezett fogvatartottak saját lelki egységük kifejezésére egymást testvérek fogadják el, kifejezve azt, hogy Isten saját képmására és hasonlatosságára teremtett minden embert, így Isten előtt emberségben valóban mindannyian testvérek. Ennek fenntartása érdekében saját maguk által meghatározott, szigorú Regula szerint élnek.

A körletre való behelyezést bármely fogvatartott – függetlenül hitbéli meggyőződésétől – kérheti. A behelyezés előfeltétele, hogy a fogvatartott az intézettel, a segítő egyházi szervezettel és az APAC-testvériséggel szerződést köt, vállalva az abban foglaltak teljesítését.

Az APAC-körletre való behelyezés akkor történhet meg, ha a szerződést mind a négy fél aláírta, valamint a behelyezésről a Fogvatartási Ügyek Osztálya (Büntetés-végrehajtási Osztály) osztályvezetője döntött.

Az APAC-körletre helyezett APAC-testvérek

- külön körletrészen, zárkában kerülnek elhelyezésre,*
- életrendjüket külön napirend szabályozza,*
- zárkaajtói a napirendben meghatározott időtartamban nyitva vannak, a részükre meghatározott körletrészen mozoghatnak,*

12 „Bizony, bizony mondom neked: aki nem születik újjá, az nem láthatja meg az Isten országát” – mondta Jézus. Nikodémus megkérdezte: „Hogy születhet valaki, amikor már öreg? Csak nem térhet vissza anyja méhébe azért, hogy újra szülessék?” Erre Jézus azt mondta: „Bizony, bizony mondom neked: Aki nem vízből és Szentlélekből születik, az nem megy be az Isten országába. Ami a testből születik, az test, ami a Lélekből születik, az lélek.” (János evangéliuma 3.3–6)

13 A Házirendet a 36-25-28/2009. sz. parancsnoki intézkedés módosította.

- szabadidejükben a körlethez tartozó közösségi, kulturális, illetve sportolás céljára kialakított helyiségekben, területeken tartózkodhatnak, azokat rendeltetési céljuknak megfelelően igénybe vehetik,
- látogatás havonta 2×60 perc (törekedni kell a kisebb helyiségben való végrehajtásra),
- csomagküldemény fogadása maximum havonta 2 alkalom,
- telefonhasználat napi 3×10 perc,
- fürdési lehetőség napi 1× (szabadnapon is),
- feltételek teljesülése esetén részt vehetnek az intézeten kívüli munkáltatásban,
- indokolt esetben huszonnégy órát meg nem haladó időre az intézetből való eltávozásuk engedélyezhető,
- a pártfogó felügyelői szolgálattal, a segítő egyházi szervezetekkel önkéntes alapon rendszeresen tarthatnak kapcsolatot.

Az APAC-körletre való helyezés megszüntethető, ha az elítélt a büntetés-végrehajtás rendjét, az aláírt Szerződésben vagy a Regulában foglaltakat megsérti, vagy más módon bomlasztja az APAC-testvériség lelki közösségét.”

A Házirendhez részletes napirend is kapcsolódott, amelyet terjedelmi okokból nem áll módunkban közölni.

A Házirend módosítása és a napirend meghatározása legitim feltételrendszerrel biztosított az APAC-körleten folyó munkához. A reakciók a körlet létrehozásával kapcsolatban igen változatosak voltak, ezek egy részét tanulságos felidézni:

- Az APAC-körleten elhelyezett fogvatartottak egy része örült ugyan, de meg voltak arról győződve, hogy ez a kezdeményezés és kivételezett helyzet nem tart sokáig.
- Néhány, más speciális csoportba tartozó fogvatartott kifogásolta, hogy az APAC-körlettel szemben mind a parancsnok, mind más vezetők elfogultak.
- Néhány fogvatartott ismerte az APAC-körletre bekerülteket, és értetlenségének adott hangot amiatt, hogy emberölést, fegyveres rablást elkövetett egyének is bekerülhettek a körletre.
- Egyesek szerint ez a körlet ugyanolyan „nyalóka” rendszerű, mint más speciális csoport.

A ventillációs együttlétek alkalmával mindezeket a problémákat alaposan megbeszéltük. Az APAC-körlet lényegét tekintve azt a következtetést vonták le az ide bekerült elítéltek, hogy

- az APAC-körlet lényege a keresztény közösség¹⁴, amely a körlet esetleges megszüntetése esetén sem kerül ez veszélybe, hiszen a Bibliakör ettől függetlenül továbbra is működik;
- nem a körlet megszűnésén kell aggodalmaskodni, hanem ki kell használni minden egyes olyan pillanatot, amikor ez a keresztény közösség megélhető (kegyelmi időszak)¹⁵.

14 “Ahol ugyanis ketten vagy hárman összegyűlnek a nevemben, ott vagyok közöttük.” (Máté evangéliuma 18. 20)

15 „Hát búsulhat a násznép, míg vele a vőlegény? Eljön a nap, amikor elviszik a vőlegényt, akkor majd böjtölnek” - mondta Jézus. (Máté evangéliuma 9,15)

A REGULA

Az APAC-körlet lényege – a közösségbe tartozás igénye – megérthető, hiszen minden hasonló érdeklődésű embernek törekvése a hozzá hasonló társak megkeresése, a velük való szorosabb kapcsolat. Nincs ez másként a bélyeggyűjtőknél, az autók szerelmeseinél vagy a fociszurkolóknál sem. A közösségbe tartozás megéléséhez viszont egyértelműen szükséges tudni, hogy valóban oda tartozunk-e, vagy csak valami más motiváció hajt bennünket.

A középkori szerzetesrendek kialakulásánál nagy szerepet játszott a közösségi élet szabályaira vonatkozó regula. Az APAC-körleten tartózkodó testvérekben is megfogalmazódott, hogy „Jó lenne valami szabályzat, amiből mi is tudjuk, mit vállalunk, aki hozzánk akar kerülni, az is tisztában lehet mindezzel, illetve a világ is láthatja, hogy ezt mi komolyan gondoljuk.”

A REGULA¹⁶ megfogalmazását a fenti igények figyelembe vételével vállaltam fel, arra törekedve, hogy a benne található szabályok egyszerűek és kellően indokoltak legyenek. A REGULA részei a következők: *Előszó* – a szükségességről; *Alapvetés a Biblia tanítása alapján* – a legfontosabb hat tanítás kiemelésével; *Általános szabályok Isten tízparancsolata alapján* – a tízparancsolat mint tíz szabadság (Ez utóbbi megfogalmazásánál Fabinyi Tamás evangélikus lelkész Ernst Lange nyomán írt műve volt a kiindulási alap¹⁷).

16 A REGULA szövegét – az Előszó kivételével – a cikk melléklete tartalmazza.

17 Fabinyi Tamás: Tízszabadság. – <http://www.peterfy.hu/hu/node/77>

A REGULA előszavában megfogalmaztam a fenti, ventilációkon felvetett igényt: „Az APAC-testvériséggel eddig lebonyolított szabad beszélgetésekből egyértelműen leszűrhető volt, hogy az APAC-testvérek szükségesnek tartanak egyfajta belső szabályozást a mindennapokhoz.” Számomra ez első pillanatban érthetetlennek tűnt, hiszen úgy gondoltam, maga a Szentírás megfelelő iránymutatást nyújt az ide helyezettnek. A fogvatartottak indoklása az volt, hogy szeretnének olyan körleten lenni, ahol nem kell senkinek bizonygatni, hogy itt tilos káromolni az Istent, vagy egyáltalán csúnyán beszélni. Nem kívánnak senkivel sem vitába keveredni, hogy például ki kell-e kapcsolni a televíziót zárkaima alatt, vagy elhelyezhető-e pornóúság a közös használatú WC-ben, avagy kell-e étkezés előtt imádkozni. Kifejtették, hogy kell egy részletes, írásos helyi szabályozás, egy regula, melynek betartása minden behelyezett részére kötelező, még akkor is, ha a behelyezési szerződés általánosságban beszél ezekről, csak nem biztos, hogy azt mindenki megérti részletes és konkrét megfogalmazás nélkül. Figyelmeztettem őket arra, hogy kezd az egész APAC- testvériség dolog olyan szerzetesszerűvé válni. Érdekes módon ez ellen semmi kifogás nem merült fel.

Jobban átgondolva a felmerült igényt, más lelkeségi mozgalmakban is tapasztalható, hogy a szerzetes közösségi formák adhatják meg legjobban egy élő lelkeségi mozgalom kereteit (Roger testvér által alapított Taizéi Közösség, Teréz Anya Szeretet Misszionáriusai, Chemin Neuf Közösség, Salkaházi Sára Szociális Testvérei Közösség).

Az APAC-testvériség REGULÁJA tervezetének megírásakor arra törekedtem, hogy egyetlen mondat se legyen olyan, ami nem köthető a Bibliához, Isten parancsaihoz. Mint már jeleztem: az is fontos volt számomra, hogy a REGULA közérthető legyen, bár megértéséhez szükséges egy kis Bibliaismeret is. Igyekeztem tisztán és egyértelműen megfogalmazni a szabályokat a betarthatóság érdekében.

Az APAC-testvériség regulájának első szava 2009. június 23-án került papírra. Nem kellett arra sem figyelnem, hogy a szöveg végérvényesen lezáruljon. „A REGULA továbbírására majd akkor lesz szükség, ha az APAC-testvériség mindennapi élete megköveteli” – írtam az Előszó végén.

A szabályok felállítását az idő igazolta, a REGULA elérte célját. Általánosságban elmondható, hogy a benne megfogalmazott elvárások olyan szigorúak, hogy a nem hasonló gondolkodású fogvatartottak a kötöttségek miatt nem vállalják az APAC-körletet, hiszen ott több az elvárás, mint az a kedvezmény. A REGULA elfogadásához több kell, pont az, ami hiányzik sokunkban, a megtérés¹⁸.

Főbb rendezvények, eredmények – rendszeres foglalkozások, mindennapi élet

Az APAC-körleten zajló programok, illetve a körleten kívüli rendezvények eredmények is egyben, hiszen mindezek az APAC és a Bibliakör (struktúra) működtetéséből (dinamika) erednek. Az eredmények pedig visszahatnak a körlet rendszerére, hangulatára és az újabb célok megfogalmazására.

¹⁸ „Mert nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket, hogy megtérjenek.” (Lukács evangéliuma 5.32.)

Az APAC-körlet főbb rendezvényei az intézet összes fogvatartottja számára nyitottak voltak. Az „Asztali beszélgetések” sorozatot Galambos Ádám szervezte meg a börtönben, mint azt megtette korábban a civil világban is. A beszélgetések résztvevői megismerkedhettek az azóta tragikus körülmények között a Kanzsendzöngán eltűnt Eröss Zsolt hegymászóval, az egyvonalas rajzokról mindenki által ismert Simon András grafikusművésszel, Dinnyés József énekmondóval, „daltulajdonossal” és a dzsessz egyik jelentős hazai alakjával, Szakcsi Lakatos Bélával.¹⁹ Különleges esemény volt a válogatott cselgáncsozók beszámolója a sportról és a hitről. Az evangelizációs hangversenyeket, amelyeken egyesült államokbeli és német kórusok szerepeltek, az Élő Reménység Alapítvány segítségével tudtuk megrendezni. Ilyen, „hívogató” alkalomra évente két-három esetben volt lehetőség. A sokak által kedvelt Szabó Balázs zenész koncertje a kápolnában fergeteges sikerrel zárult. A Tahi Egyházzenei Hét kórusának ünnepi koncertje olyan titokzatos világot nyitott meg az elítéltek előtt, amelynek a megismerése mindenki számára élményekkel teli délutánt nyújtott.

Az APAC-körlet működése különféle találkozók, konferenciák szervezéséhez adott lehetőséget. A Nemzetközi Katolikus Börtönpasztorációs Bizottság (ICPPC) látogatására –21 ország küldöttei részvételével – 2009. január 27-én került sor. A Nemzetközi Testvéri Börtöntársaság európai elnökségének találkozóját, amelyen 11 ország képviselői vettek részt, 2009 októberében tartották meg Vácott. Az APAC-körlet működéséről Sólyom László köztársasági elnök is tudomással bírt, és 2010. május 5-én kereste fel az intézetet. A körletet számos külföldi

19 Szakcsi Lakatos Béla a Váci Fegyház és Börtönben. [2010. november 22.] - www.bvop.hu

delegáció látogatta meg (pl. a Budapesti Szociális Forrásközpont vendégeinek látogatása 2012 márciusában).

A legnagyobb hazai református ifjúsági rendezvényen – a Csillagpont találkozón – az APAC-körlet fogvatartottjai tehettek tanúságot 2009 májusában, továbbá 2011 és 2012 nyarán. A Művészetek Völgye Fesztiválon kísérettel vettek részt az APAC-testvérek, énekekkel és tanúságtételekkel szerepelve, ugyanúgy mint a Keresztény Szervezetek 25. Nemzetközi Fórumán, Dobogókőn, valamint a Reménység Fesztiválon 17 ezer néző előtt a tavalyi évben.

APAC-körlet fogvatartottjai Vác város különböző felekezeteinek templomaiban tartottak énekes biznyságtételt, zenés szolgálattal lepték meg a Vác-Alsóvárosi Református Gyülekezetet, a verőcei Nyitott Kapu Baptista Gyülekezetet.

A körlet tevékenységében rendkívül fontos szerepet töltenek be a más börtönökben megtartott evangelizációk²⁰. Az intézet Bibliakörének tagjai az APAC-körleten elhelyezett fogvatartottakkal közösen evangelizációs alkalmakat tartottak más fogvatartottak részére a hazai bv. intézetekben – énekekkel, zenével, tanúság- és biznyságtételekkel. Az APAC-testvérek ily módon jártak a Közép-Dunántúli Országos Bv. Intézetben, a Hajdú-Bihar Megyei Bv. Intézetben, a Budapesti Fegyház és Börtönben, a Fővárosi Bv. Intézetben több alkalommal is, továbbá a Pálhalmi Országos Bv. Intézetben, a Heves Megyei Bv. Intézetben, a Tiszalöki Országos Bv. Intézetben, a Márianosztrai Fegyház és Börtönben, az Állampusztai Országos Bv. Intézetben, illetve a Győr-Moson-Sopron Megyei Bv. Intézetben egy-egy alkalommal. Az evangelizációs alkalmakról kapott visszajelzések kivétel nélkül pozitívak voltak.

Az APAC-körlet fogvatartottjai büszkék arra, hogy kántoruk a Mária Rádió zenei fesztiváljának különdíját érdemelte ki.²¹ Jelentős esemény volt 2012 januárjában a Dizseri Tamás-díj átadása, amivel Csuka Tamásné, az intézet lelkészét tüntették ki az itt végzett munkája elismeréseként. A börtönlelkészt megtért fogvatartottak is elkísérték a Váci Fegyház és Börtönből az ünnepségre²².

Az APAC-körleten a hét első napja keresztény beszélgetéssel és filmklubbal kezdődik, majd a hét többi napjain nagy hangsúlyt kapnak a bibliaköri foglalkozások, valamint egyéni és csoportos lelki gondozásra kerül sor. Ünnepélyes istentiszteletre heti két alkalommal van lehetőség. Az APAC családi beszélők során a hozzátartozóikkal kéthavonta, míg a Magyar Testvéri Börtöntársaság képviselőjével havi két, tervezett napon találkozhatnak a fogvatartottak. Az utóbbi alkalmak különösen azoknak a fogvatartottaknak fontosak, akiknek a családi kapcsolattartása valamilyen okból megszűnt, megromlott vagy ellaposodott.

A más intézetekben, illetve a „civil világ”-ban szervezett evangelizációs alkalmakra való felkészülés a mindennapi tevékenység szerves részévé vált.

20 Evangelizáció: az Örömhír átadása másoknak.

21 Különdíjas kántor Vácról; Boros Lajos énekénél megálltam. [Interjú Gryllus Dániellel, a verseny zsűrijének elnökével.] Börtönújság, 2011. október. 2. o.

22 Bagdán Zsuzsa: Átadták a Dizseri-díjat. Reformátusok Lapja. 2012. január 30. - www.reformatus.hu

A Bibliakörrel, az APAC-körlettel, a körlet rendezvényeivel kapcsolatos tudósítások, interjúk, beszámolók, filmforgatás kapcsán az intézet számtalan esetben került be különböző sajtóorgánumba. Amennyiben a legnagyobb internetes keresőszolgálat mezőjébe begépeljük a „Váci Fegyház és Börtön hit” szavakat, több mint 8 000 találatot kapunk.²³ Elmondható: ez a fokozott érdeklődés nem minden esetben előnyös a napi munkát tekintve, bár kétségtelen, hogy a Váci Fegyház és Börtön hitélete e híradásoknak köszönhetően vált országosan ismertté.

Néhány megjegyzés az eredményekhez

A visszaesés²⁴ kérdése az APAC-körleten nem tabutéma; az intézet lelkésze ennek a kérdésnek a felmerülése esetén mindig hangsúlyozza: Isten nem statisztikára dolgozik. Az APAC-testvérek tudják, hogy a bűn kísértése ellen nincs senki sem bebiztosítva. Van visszaesés, ezt az a két volt körlettag bizonyítja, akik szabadulásukat követően újabb bűncselekmény gyanúja miatt kerültek be fogvatartottként az intézetbe. A visszaesők nincsenek kizárva abból, hogy ismételten meghozzák a döntést Krisztus mellett. Közülük az egyik azóta ismét szabadult. Az APAC-körletet eddig 57 fő járta meg, közülük 31 fő szabadult. Jelenleg 18-an töltik itt a büntetésüket. Néhányan önként távoztak a körletről, másokat a szabályok megsértése miatt a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság más körletre helyezett.

A többiek pedig, 29-en, akik már szabad emberként dolgoznak a civil világban, visszatérnek a fegyházba, és tanúságot tesznek a társaiknak: „Igen, lehet bűnözés, sőt bűn nélkül élni, van szabadító, van kegyelem, van örök élet!”²⁵

Sokan – köztük szakemberek is – azt állítják: a hit dolog a börtönökben, a megtérés Istenhez csupán képmutatás. A bűnelkövetők vallásos csoportjához való csatlakozás a fogvatartottak nagy részének csak egy jól bevált „túlélési stratégiája”; mások sokat olvasnak a börtönben, nyelvet tanulnak, színjátszó szakkörbe járnak szerepeket tanulva, vagy rajzolnak, festenek, cérnából képeket, papírból és szappanból szobrokat készítenek, mindenféle elfoglaltságot találnak maguknak. Minderre a válasz: „Igen, a jelenség létezik”. Ugyanakkor: ha a hithez fordulás csak egy „túlélési stratégia”, a megtérés csak önámítás, mindennek még ebben az esetben is van értelme. Hiszen hasznosan tölti az idejét a fogvatartott, betartja a rendet, alkalmazkodik a helyzethez, végül is az elvárásoknak megfelelően tölti a büntetését, azaz szocializálódik. Szokták erre a helyzetre mondani: „Aki bemeget a malomba, előbb-utóbb lisztes lesz.”

23 Az adat természetesen az internet sajátosságainak ismeretében értelmezhető (ugyanarra az oldalra több találat is van, egy-egy találat nem arról szól, amit keresünk stb.).

24 Akkor hozzálépett Péter és megkérdezte: „Uram, ha vét ellenem testvérem hányszor kell megbocsátanom? Talán hétszer?” Jézus így felelt: „Nem mondom: hétszer, hanem hetvenszer hétszer.” (Máté evangéliuma 18.21-22)

25 „Ez a bizonyoságtétel pedig az, hogy Isten örök életet adott nekünk, és ez az élet az ő Fiában van. Akié a Fiú, azé az élet; akiben nincs meg Isten Fia, az élet sincs meg abban. Ezt azért írtam nektek, akik hisztek Isten Fia nevében, hogy tudjátok: örök életetek van.” (János 1. levele 5,11-13)

Összefoglalás

Az APAC nem az egyedüli hatékony reintegrációs módszer vagy eszköz. Az APAC nem törekszik kizárólagosságra; elismeri, hogy nem minden esetben és nem is mindenkinél alkalmazható. Léte azoktól a fogvatartottaktól függ, akik szabadon döntöttek Isten mellett, Krisztus példája szerint kívánnak élni és gondolkodni.

Az APAC-körlet – mint kezdeményezés – egybeesik a szabadságvesztés-büntetés, illetve a büntetés-végrehajtás alapvető céljával: a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más (újabb) bűncselekményt kövessen el. Ezt a célt viszont nem a társadalmilag általánosan elvárt elrettentés, elszigetelés, retorzió, bosszú eszközeivel, hanem az isteni, embertársi, testvéri befogadás, együtt levés és élés lehetőségével, mindemellett szigorú és ellentmondást nem tűrő regulával próbálja meg elérni.

Az APAC-körlet működése nem igényel elkülönített pénzügyi fedezetet, nincs nagyobb költségigénye, mint amit egyébként egy-egy fogvatartottra az állam ráfordít. Munkatársai önkéntesek, költségtérítés nélkül végzik tevékenységüket. Az APAC létrejötté evangelizációs küldetés eredménye. További tervek megvalósítására a Magyar Testvéri Börtöntársasággal, a Börtönlelkészi Szolgálat tagjaival, a Cursillo és a Mécses lelkeségi mozgalom munkatársaival képzhető el, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága és intézményrendszere együttműködő és segítő szándékával.

Melléklet:

A REGULA SZÖVEGE

ALAPVETÉSEK A BIBLIA TANÍTÁSA ALAPJÁN

1. Alapvetés

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy aki hisz benne, az el ne vesszen, hanem örökké éljen.” Jn 3,16

Az APAC-TESTVÉRISÉG a Jn 3,16 alapján

- önmaga elé célul tűzi ki az örök életre való törekvést, mind saját maga, mind minden más ember tekintetében;
- vállalja, hogy szolgálata során mindent megtesz a saját és mások üdvösségre jutása érdekében, de semmit sem tesz ennek akadályozására.

2. Alapvetés

„...testvéreim azok, akik Isten ígését hallgatják és teljesítik.” Lk 8,21

Az APAC-TESTVÉREK az Lk 8,21 alapján

- vállalják, hogy APAC-KÖRLETRE elhelyezett társaikat testvérnek fogadják el;
- egymást testvérnek szólítják.

3. Alapvetés

„De ha világosságban járunk, ahogy ő is világosságban van, akkor közösségben vagyunk egymással, és Fiának, Jézusnak a vére minden bűnt lemos rólunk.” 1 Jn 1,7

Az APAC-TESTVÉREK az 1 Jn 1,7 alapján

- elfogadják, hogy az APAC-TESTVÉRISÉG elsősorban lelki közösség, mely a Váci Fegyház és Börtön már meglévő „Elengedett kéz” rendszerébe külön fizikai elhelyezéssel illeszkedik be a büntetés-végrehajtás rendje szerint, attól semmilyen módon eltérve, annak érvényre jutását semmilyen módon nem akadályozva.

4. Alapvetés

„Virrasszatok hát és imádkozzatok szüntelenül, hogy megmeneküljetez attól, ami majd bekövetkezik és megállhassatok az Emberfiának színe előtt.” Lk 21,36

Az APAC-TESTVÉREK az Lk 21,36 alapján

- vállalják, hogy naponta legalább egy órát imádkoznak az APAC-TESTVÉRISÉG közösségében, szóban vagy énekekben, ezen kívül egyedül, a rejtekben, legalább egy órát foglalkoznak a Szentírás tanulmányozásával és imádkozással;
- vállalják, hogy lehetőségük szerint részt vesznek minden evangelizációs alkalmon, eseményen.

5. Alapvetés

„Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből! Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!” Mk 12,30–31; „Úgy szeressétek egymást, amint én szerettelek titeket!” Jn 13,34

Az APAC-TESTVÉREK a szeretet parancsa alapján vállalják, hogy az

- APAC-TESTVÉRISÉGHEZ tartozó testvéreiket, a többi fogvatartottat, a hozzátartozóikat, a börtön alkalmazottait és az azon kívüli személyeket, akikkel kapcsolatba lépnek, szentírási türelemmel viselik, velük a konfliktusokat a társadalmi emberi együttélés szabályai szerint erőszakmentesen rendezik.

6. Alapvetés

„Most megmarad a hit, remény, szeretet, Ez a három, De köztük a legnagyobb a szeretet. Törekedjetez a szeretetre!” 1 Kor. 13,13

Az APAC-TESTVÉREK az 1 Kor 13,13 alapján

- hiszik, hogy egész életük forrása Istennél van, ezt a hitet éberem táplálják és őrzik, elutasítanak mindent, ami e hittel ellenkezik. Erről a hitükről szükség esetén tanúságot tesznek.
- remélik, hogy Isten megadja nekik a képességet, amivel viszonyozni tudják Isten iránti szeretetüket és a szeretet parancsainak megfelelően tudnak cselekedni, remélve a színről-színre látásra jutást.

- Az APAC-TESTVÉREK hiszik, hogy Isten maga a szeretet, minden embert csak Ó általa és Őmiatta lehet önzetlenül szeretni.

ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK ISTEN TÍZPARANC SOLATA ALAPJÁN

ISTENSZERETET

1. *„Az Urat, a te Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!” Lk 4,8; 5 Móz 6,13 (1. PCS)*

Az APAC-TESTVÉR elfogadja az APAC-TESTVÉREK azon hitét, hogy számukra egyetlen abszolút tekintély létezik, a szerető Isten, aki megnyilatkozik az APAC-TESTVÉR és TESTVÉRISÉG lelkiismeretében.

Az APAC-TESTVÉR imádságos, tanúságtévő életet él már a fogvatartása alatt és szabadulást követően is, olyan vallásos közösségben, melynek hitbéli meggyőződése összeegyeztethető az evangélium tanításával.

Az APAC-TESTVÉR naponta legalább egy órát imádkozik az APAC-TESTVÉRISÉG közösségében, szóban, vagy énekben, ezen kívül egyedül, a rejtekben, legalább egy órát foglalkozik a szentírás tanulmányozásával és imádkozással.

Az APAC-TESTVÉR hiszi, hogy az Isten szeretetével megszabadul a világon túli szellemi és a világban lévő emberi hatalmak fogságából.

2. *„Az Úrnak, a te Istenednek a nevét hiába fel ne vedd...” 2 Móz 20,7 (2. PCS)*

Az APAC-TESTVÉR beszéde mentes az Istent káromló kifejezésektől, az Istenhez tartozó dolgok megalázó említésétől, de ezeken kívül minden más obszcén kifejezéstől és szótól.

Az APAC-TESTVÉR Isten nevére nem tesz feleslegesen fogadalmat, hétköznapi esküt.

Az APAC-TESTVÉR Isten nevét feleslegesen nem említi, csak akkor szóheti szavai közé, ha áldani, dicsérni és dicsőíteni akarja ezt Nevet.

Az APAC-TESTVÉR a számára megadatott lehetőség szerint fellép az ellen, amikor Isten nevével fedeznek gaztetteket, bűnöket, taszítanak másokat megalázó helyzetbe, ha bántanak vagy kínoznak másokat, hiszen az Isten nevével való visszaélés egy gaztett elkövetésekor Isten és az ő megvallásának elutasítását jelenti.

Az APAC-TESTVÉR hiszi, hogy Isten szeretetével szabaddá vált a tiszta, őszinte, igaz és hiteles beszédre.

3. *„Megemlékezzél a szombatról, hogy megszenteljed azt...” 2 Móz 20,8 (3. PCS)*

Az APAC-TESTVÉR az Úr napját lehetőségei szerint minden alkalommal megünnepli közös Istentiszteleten, továbbá lehetőségei szerint minden nyilvános – és hitbéli meggyőződésével nem ellentétes – közös intézeti vallási és egyéb rendezvényen részt vesz.

Az APAC-TESTVÉR hiszi, hogy szabad lehet a teljesítmény terhétől, szabaddá lesz a fáradalmak kipihenésére, az ünnepek megélésére.

EMBERSZERETET

4. „Tiszteld atyádat és anyádat...” 2 Móz 20,12 (4. PCS)

Az APAC-TESTVÉR a Teremtő Atya gyermekeként viszonyul édesapjához, édesanyjához, de ez a viszonyulás érvényesül a családi és a rokoni kapcsolataiban is. Megadja a tiszteletet, a szeretetet és a hálát az ősök és az idősebbek részére. Erre neveli gyermekeit és a reabízottakat.

Az APAC-TESTVÉR a saját hatalma keretében védi a családokat a károsító hatásokkal szemben.

Az APAC-TESTVÉR hiszi, hogy szabaddá válik a gyengéd és önzetlen emberszeretetre.

5. „Ne ölj!” 2 Móz 20,13 (5. PCS)

Az APAC-TESTVÉR az emberi életet Istentől eredő valóságnak tartja, elismerve, hogy az emberi élet ura – saját életéé is – az Isten, a fogantatástól az élet végéig.

Az APAC-TESTVÉR a kezében lévő hatalommal védi az emberi életet, óvja saját és mások lelkét a károsító botrányokozástól, a saját és mások testét, egészségét az arra veszélyes hatásoktól, különösképpen azokra tekintve, akik önmagukat megvédeni képtelenek (gyerekek, elesettek, betegek, idősek, kiszolgáltatottak, tehetetlenek).

Az APAC-TESTVÉR hiszi, hogy szabad lehet az élet tiszteletére, szeretheti minden élőlényben Isten teremtő jóságát, hiszi, hogy nem kell másokat legyőzve nyernie.

6. „Ne paráználkodj!” 2 Móz 20,14 (6. PCS); „Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: „Ne törj házasságot!” Én pedig mondom nektek, hogy aki bűnös vágglyal asszonyra néz, szívében már házasságtörést követ el vele.” Mt 5,27–28

Az APAC-TESTVÉR a nemi tisztaságot erénynek tartja, azt szeretné megőrizni büntetése alatt és azt követően is. Istennel, feleségével vagy leendő feleségével való kapcsolatát házasságon kívüli szexuális aktussal, önmagának nyújtott testi örömmel nem kívánja elhomályosítani, kerüli a tisztaság megtöréséhez vezető alkalmakat, utakat és kísértéseket (újságok, televízió, filmek, játékok egyéb).

Az APAC-TESTVÉRISÉG saját tagjait – a kezében lévő hatalommal – védi a paráznasággal szemben, tagjaitól megköveteli a tiszta életet, fellép ezen Isteni parancs megszegése ellen.

Az APAC-TESTVÉR hiszi, hogy szabad lehet a kísértő gondolatoktól, az érzékek rabságától, a házasságtörés-viszonytól, a gyönyör hajszolásától.

7. „Ne lopj!” 2 Móz 20,15 (7. PCS)

Az APAC-TESTVÉR tiszteletben tartja mások anyagi és szellemi tulajdonát, azokat másoktól jogtalanul el nem veszi, abban kárt akarattal nem okoz.

Az APAC-TESTVÉR a jogos tulajdonost segíti a tulajdona megőrzésében, a munkást az igazságosan megállapított béréhez jutásában, a felajánlott karitatív javak rászorulókhöz való eljuttatásában.

Az APAC-TESTVÉR hiszi, hogy szabad lehet a tisztességes munkára és azt megillető bérezésre, hiszi, hogy szabaddá válik a mindenáron szerzés kényszerétől, az ügyeskedéstől, a cinkeléstől, a doppingtól.

8. *„Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúságot!” 2 Móz 20,16 (8. PCS)*

Az APAC-TESTVÉR ügyel arra, hogy személyes kapcsolataiban az igazságot képviselje, mások becsületét megőrizze, ügyel arra, hogy ellene mondjon a másokról pletykálkodóknak, a másokra sárdobálóknak, nemet mondjon a kárörömrre, a hazugságokra, a kicsinyességre, a féltékenységre, a becstelenségre, a korrupcióra, az összeesküvésekre.

Az APAC-TESTVÉRISÉG védi tagjait az alaptalan rágalmazásokkal, igazságtalanságokkal szemben.

Az APAC-TESTVÉR szabaddá válik a becsületre és az igazság teljességének képviselőjére.

9-10. *„Ne kívánd felebarátod házáat. Ne kívánd felebarátod feleségét, se szolgálóját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát és semmit, ami a felebarátodé. ” 2 Móz 20,17 (9., 10. PCS)*

Az APAC-TESTVÉR megelégszik azzal, ami Isten és a kegyelem által megadatik neki, mind anyagi, mind szellemi javak tekintetében, nem irigyli mások vagyonát, tulajdonát, tudását, sikerét.

Az APAC-TESTVÉRISÉG védi az APAC-TESTVÉREKET a test és a lélek jogtalan kívánságaival szemben.

Az APAC-TESTVÉR szabaddá válik az irigységtől, szabaddá válik a saját munkája elvégzésére, a tisztas fizetésre, a jogos tulajdona megszerzésére, így a harmonikus életre.